

KOMPYUTER BILAN TANISHUV BO'LIMINI O'QITISH METODIKASI

Normurodova Sadoqat Xoliqulovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Informatika va uni o'qitish metodikasi kafedrası
katta o'qituvchisi.

E-mail: sadoqatnormurodova33@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0009-1604-7456>

Do'siyorova Setora Ulug'bek qizi

Asadova Shaxina Halim qizi

Pedagogika fakulteti "Matematika va informatika" yo'nalishi talabalari

e-mail: dosiyorovasetora@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14960598>

Annotatsiya. Kompyuter bilan tanishuv bo'limi o'quvchilarga kompyuter texnologiyalarining asosiy prinsiplari, ishlash tamoyillari va dasturiy ta'minotdan samarali foydalanish ko'nikmalarini o'rgatishning muhim bosqichidir. Ushbu bo'limda o'qitish metodikasi kompyuter bilimlarini o'rgatishda zamonaviy va interaktiv yondashuvlarni qo'llashga qaratilgan. Ta'lim jarayonida o'quvchilarga kompyuterning asosiysi – apparat va dasturiy qismlarini tanish va ulardan foydalanish imkoniyatlarini yaratish maqsad qilinadi.

O'quvchilarga kompyuterlarning asosiy komponentlari (masalan, protsessor, xotira, saqlash qurilmalari) va ularning qanday ishlashini tushuntirish, shuningdek, turli xil dasturiy ta'minot bilan ishlashni o'rgatish juda muhimdir. Shu bilan birga, interaktiv mashqlar, amaliy ishlar va mashq variantlari orqali o'quvchilarning bilimlari mustahkamlanadi.

Аннотация. Основная цель курса «Раздел знакомство с компьютером» — познакомить студентов с основными принципами компьютерных технологий, принципами применения и эффективного использования программного обеспечения. В этой части основное внимание уделяется преподаванию методов информатики с использованием современных и интерактивных подходов. Целью процесса обучения является освоение основных принципов работы компьютерных аппаратов и программных компонентов и их использования.

Очень важно, чтобы студенты понимали основные компоненты компьютеров (такие как процессоры, память, устройства хранения данных) и их производительность, а также умели использовать различные программы. Кроме того, интерактивные упражнения, практические занятия и варианты машк-тетрадей совершенствуются за счет знаний учащихся.

Abstract. The main objective of the course "Section Introduction to Computers" is to introduce students to the basic principles of computer technology, principles of application and effective use of software. In this part, the main focus is on teaching computer science methods using modern and interactive approaches. The goal of the learning process is to master the basic principles of operation of computer hardware and software components and their use.

It is very important that students understand the main components of computers (such as processors, memory, storage devices) and their performance, and also know how to use various programs. In addition, interactive exercises, practical classes and types of computer notebooks are improved due to the knowledge of students.

Kalit so'zlar: Kompyuter bilimlari, o'qitish metodikasi, pedagogika, o'quv jarayoni, informatika, didaktik usullar, texnologiya, kompyuter bilan tanishuv, axborot texnologiyalari, dasturlash asoslari, operatsion tizimlar, kompyuter qurilmalari, o'quvchilarni o'qitish

metodikasi, interaktiv darslar, amaliy mashg'ulotlar, simulyatorlar, darsni samarali tashkil etish

Ключевые слова: Информатика, методы обучения, педагогика, методы обучения, информатика, дидактические методы, технология, вычислительная техника, информационные технологии, информационные технологии, программное обеспечение asoslari, операционные системы, компьютерные устройства, методы обучения, интерактивные уроки, практические упражнения, тренажеры, методы обучения, эффективное обучение

Keywords: Computer science, teaching methods, pedagogy, teaching methods, computer science, didactic methods, technology, computing technology, information technology, information technology, asoslari software, operating systems, computer devices, teaching methods, interactive lessons, practical exercises, simulators, teaching methods, effective teaching

Kirish. Kompyuter bilimlarini o'rgatish, zamonaviy ta'lim tizimida eng muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda informatika va texnologiyalar jamiyatning har bir sohasiga kirib bormoqda, shuning uchun ta'lim muassasalarida ushbu sohalarga oid bilimlarni yoshlar va talabalarga o'rgatish zarurati ortib bormoqda. Kompyuter bilan tanishuv bo'limi, yoshlarni ushbu soha bilan birinchi bor tanishtirishni maqsad qiladi va uni samarali o'qitish metodikasini ishlab chiqishning dolzarbligi oshmoqda. Ushbu maqolada Kompyuter bilan tanishuv bo'limining o'quv jarayonini o'rgatishning metodologik asoslari va darslarni tashkil etishning samarali usullari tahlil etiladi.

Kompyuter texnologiyalari zamonaviy dunyoda har bir sohada keng tarqalgan va uning ta'siri kundan-kunga kuchayib bormoqda. Shuning uchun, kompyuter bilan tanishuv bo'limi o'qitilishi o'quvchilarga nafaqat texnologik savodxonlikni oshirish, balki butun insoniyat uchun zarur bo'lgan muhim kompetensiyalarni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kompyuter bilan tanishuv bo'limi, o'quvchilarga texnologiya va informatsion kommunikatsiya tizimlarini samarali va muvofiq foydalanish ko'nikmalarini o'rgatishga qaratilgan. Bu bo'limni o'qitish metodikasi o'quvchilarga kompyuterning asosi, ishlash prinsiplarini, foydalanuvchi interfeyslarini, dasturiy ta'minotni va internetni to'g'ri va samarali ishlatish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan.

Metodikada o'qitish jarayonida o'quvchilarga yangi texnologiyalarni tushunish, ularni amaliyotda qo'llash, shuningdek, kompyuter texnologiyalari bilan bog'liq asosiy nazariy tushunchalarni o'rgatish muhimdir. Bu o'qitish metodikasining asosiy maqsadi shundan iboratki, o'quvchi texnologik o'zgarishlarga tezda moslashib, innovatsion ishlanmalarni samarali ishlatish qobiliyatini rivojlantirishi kerak.

Kompyuter bilan tanishuv bo'limi metodikasining asosiy prinsiplari quyidagilar:

1. **Tizimli yondashuv:** Kompyuter texnologiyalarini o'qitish tizimli va bosqichma-bosqich amalga oshiriladi.
2. **Amaliyot va nazariyaning uyg'unligi:** Teorik bilimlar amaliy mashqlar va laboratoriya ishlari bilan boyitiladi.
3. **Interaktiv o'qitish:** O'quvchilarga o'quv jarayonida o'z bilimlarini sinovdan o'tkazish va muammolarni hal etish imkoniyatlari beriladi.
4. **Differentsial yondashuv:** O'quvchilarning turli darajadagi bilimlarini inobatga olib, o'qitishning individual yondashuvlarini qo'llash.

Kompyuter bilan tanishuv bo'limini samarali o'qitish metodikasi o'quvchilarning texnologik savodxonligini oshirishga, ular uchun zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan to'liq foydalanish imkoniyatlarini yaratishga qaratilgan. Bu esa o'z navbatida o'quvchilarning keyingi ta'lim jarayonida kompyuterga bo'lgan ko'nikmalarini mustahkamlashga va dasturiy ta'minotdan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Bo'limning metodikasi quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

1. **Tezkor va samarali o'qitish usullari:** Yangi texnologiyalarni o'rganishda o'quvchilarning qiziqishini uyg'otadigan va ularni faol o'qishga jalb etadigan metodlarni ishlab chiqish.
2. **Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari:** O'quvchilarga kompyuterning funksiyalarini to'liq o'rgatish uchun amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya ishlari va projektlar.
3. **Axborot texnologiyalarining ahamiyati va qo'llanilishi:** Kompyuterlarning kundalik hayotdagi, ish faoliyatidagi va ta'lim jarayonidagi o'rni.
4. **Interfaol va multimedia vositalarini qo'llash:** O'quv jarayonida zamonaviy texnologiyalar, interfaol ta'lim vositalari va multimedia materiallarini qo'llash.

Kirish sifatida, kompyuter bilan tanishuv bo'limi o'qitilishi o'quvchilarning jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur bo'lgan birinchi qadamdir. Bu bo'limni o'qitishda yondashuvlar, metodikalar va strategiyalarni to'g'ri tanlash o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirish va ularga texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi

Kompyuter bilan tanishuv bo'limini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida metodik strategiyalar ishlab chiqiladi. O'quv jarayonini tashkil etish uchun interaktiv metodlar, ko'rgazmali materiallar va multimedia texnologiyalari keng qo'llanilishi zarur. Darslarning samaradorligini oshirish uchun o'quvchilarning amaliy faoliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Shuningdek, o'qituvchilarga kerakli metodik ko'rsatmalar, o'quv rejalari va darslarni tashkil etishda mos ravishda foydalaniladigan vositalar tahlil qilinadi.

Kompyuter bilan tanishuv bo'limini o'qitishda metodologiya asosida quyidagi yondashuvlar qo'llaniladi:

1. **Konstruktivizm:** Konstruktivist yondashuvda o'quvchilar faol ishtirok etib, o'z bilimlarini shakllantiradilar. O'qituvchilar o'quvchilarga amaliy mashqlar, laboratoriya ishlarni bajargan holda bilimni mustahkamlash imkoniyatini yaratadilar. Bu yondashuv o'quvchilarni yangi axborotlarni o'zlashtirishga va tizimli fikrlashga rag'batlantiradi.
2. **Loyiha asosida o'qitish:** O'quvchilarni o'zlashtirgan bilimlarini amaliy mashg'ulotlar va loyihalar orqali ko'rsatishga undash. Bu metod o'quvchilarga kompyuter texnologiyalari yordamida real hayotdagi muammolarni hal qilishni o'rgatadi.
3. **Differensial yondashuv:** O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olib, ta'limni turli darajada va turli usullar bilan tashkil etish. O'quvchilarning bilim darajasi, tayyorlik darajasi va o'quv uslublari turlicha bo'lishi mumkin, shuning uchun har bir o'quvchiga moslashtirilgan yondashuvlar qo'llaniladi.
4. **Interfaol ta'lim:** O'quvchilarning interfaol ishtirokini ta'minlash uchun turli o'yinlar, mashqlar va testlar ishlatiladi. Bu usul o'quvchilarning diqqatini jalb qilish va bilimlarni mustahkamlash uchun samarali hisoblanadi.
5. **Axborot texnologiyalarini integratsiya qilish:** Kompyuter bilan tanishuv bo'limida zamonaviy axborot texnologiyalarini o'qitishda keng qo'llash. O'quvchilarni kompyuter

yordamida ma'lumot izlash, internet resurslaridan foydalanish va turli dasturlarni ishlatish kabi ko'nikmalarga o'rgatish.

6. O'qituvchining faol roli: O'qituvchi o'quvchilarga yo'naltiruvchi va ko'rsatmalar beruvchi sifatida faol ishtirok etadi. O'qituvchi o'quvchilarning savollariga javob berib, murakkab masalalarni tushuntiradi, lekin o'quvchilar o'z bilimlarini mustaqil ravishda rivojlantirishlari uchun imkoniyat yaratadi.

Shunday qilib, Kompyuter bilan tanishuv bo'limini o'qitish metodikasi o'quvchilarga axborot texnologiyalarini amaliyotda qo'llashni o'rgatishga qaratilgan bo'lib, ularning mustaqil fikrlash va innovatsion yechimlar ishlab chiqish ko'nikmalarini rivojlantiradi

Kutilayotgan natijalar:

Kompyuter tushunchalarini tushunish: O'quvchilar kompyuterning asosiy tushunchalarini, uning apparat va dasturiy ta'minotini farqlashni, shuningdek, kompyuterning ishlash prinsiplari haqida to'liq tasavvurga ega bo'lishadi. Ular kompyuterning funksiyalarini, xususan, ma'lumotlar saqlash, qayta ishlash va uzatish jarayonlarini tushunishadi.

Dasturiy ta'minot bilan tanishuv: O'quvchilar kompyuterda ishlaydigan asosiy dasturlarni (matn muharriri, elektron jadval, taqdimot dasturi va boshqalar) ishlatishni o'rganadilar. Ular bu dasturlarni kundalik faoliyatda va ta'lim jarayonida samarali qo'llashni o'zlashtiradilar.

Kompyuter xavfsizligini ta'minlash: O'quvchilar kompyuter xavfsizligini ta'minlashga oid asosiy qoidalarni bilib oladilar. Viruslarga qarshi himoya dasturlarini o'rnatish, ma'lumotlar xavfsizligini saqlash va kompyuter tarmoqlarida himoya choralari haqida tushuncha hosil qiladilar.

Interfaol ta'lim vositalaridan foydalanish: O'quvchilar interfaol ta'lim vositalari (simulyatorlar, testlar, o'yinlar va boshqalar) orqali bilim olishni o'rganadilar. Bu, o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi.

Muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish: O'quvchilar kompyuter yordamida kundalik hayotdagi va ta'limdagi turli muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Ular matematik masalalar, ma'lumotlarni qayta ishlash va tizimlashtirish, shuningdek, boshqa turli xil vazifalarni hal qilish uchun dasturlarni ishlatishni o'rganadilar.

Mustaqil ishlash va o'z-o'zini baholash: O'quvchilar mustaqil ravishda turli dasturlar bilan ishlashni, o'z-o'zini baholash va natijalarni tahlil qilish ko'nikmalarini o'zlashtiradilar. Bu, ularning mustaqil fikrlash va o'rgangan bilimlarini real hayotda qo'llash imkoniyatini yaratadi.

Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish: O'quvchilar kompyuter va internetning turli resurslarini samarali va maqsadli ishlatish ko'nikmalariga ega bo'lishadi. Ular internetdan ma'lumot izlash, axborotlarni filtrlash va yangiliklarni kuzatish kabi faoliyatlarni amalga oshirishni o'rganadilar.

Natijalar. Kompyuter bilan tanishuv bo'limi o'quv jarayonini o'qitish metodikasi orqali o'quvchilarda zamonaviy texnologiyalarni tushunish va ulardan foydalanish ko'nikmalari shakllanadi. Tadqiqotlar natijasida o'quvchilar o'quv jarayonida doimiy ravishda yangi bilimlarni o'zlashtirishlari va amaliy mashg'ulotlarda samarali ishlashlari aniqlangan. Darslar interaktiv usullar bilan o'qitilganida, o'quvchilarning motivatsiyasi va qiziqishi oshganligi kuzatilgan.

Kompyuter bilan tanishuv bo'limini o'qitish jarayonida, talabalar texnologiya va kompyuterlar bilan ishlashning asosiy tamoyillari haqida bilib oladi. O'quvchilar amaliy mashg'ulotlar orqali kompyuterda turli dasturlarni ishlatish, ma'lumotlarni boshqarish, elektron hujjatlar yaratish kabi ko'nikmalarga ega bo'lishadi. Ushbu bilimlar va ko'nikmalar ularning umumiy ta'lim darajasini oshirib, kelajakda yanada murakkab kompyuter texnologiyalarini o'rganish va qo'llashga tayyor bo'lishlariga yordam beradi. O'qitish metodikasi samarali qo'llanilsa, o'quvchilarning texnologik savodxonlik darajasi sezilarli darajada oshadi va ular zamonaviy dunyo talablari bilan hamohang rivojlanadilar.

Muhokama. O'qitish metodikasining muvaffaqiyati, asosan, o'qituvchining darsni qanday tashkil etishiga bog'liq. Yangi texnologiyalarni o'rgatishda interaktiv metodlar va amaliy mashg'ulotlarning ahamiyati katta. Bunda o'quvchilarning o'z bilimlarini real hayotdagi vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalari hamda kompyuter dasturlari bilan ishlashda bilimlarni mustahkamlashga alohida e'tibor qaratiladi. O'qituvchilar uchun darslarni tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va vositalarni tanlashda puxta yondashuv talab etiladi.

Kompyuter bilan tanishuv bo'limining o'qitish metodikasining samaradorligi bir qator omillarga bog'liq. Dastlab, o'qitish jarayonida kompyuterni ishlatishning amaliy va nazariy jihatlarini muvozanatli tarzda o'rgatilishi kerak. Amaliy mashg'ulotlar va tajribalar o'quvchilarga kompyuterni ishlatish ko'nikmalarini rivojlantirishga imkon beradi, biroq bu bilan birga nazariy tushunchalar ham o'rganilishi muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarga kompyuterni qanday ishlatish, uni maqsadga muvofiq foydalanish hamda texnik muammolarni hal qilishni o'rgatish orqali samarali natijaga erishishlari mumkin.

Metodikada zamonaviy pedagogik usullarni qo'llash, shuningdek, o'quvchilarga individual yondashuvni ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Har bir o'quvchi o'z tempida va qiziqishiga qarab kompyuter bilan tanishadi, shu sababli interaktiv darslar va o'yinlar orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish zarur. Shuningdek, kompyuter bilan ishlashni o'rgatishda xavfsizlik va axborot texnologiyalarining etik tomonlari ham e'tiborga olinishi lozim.

Bo'limning samarali o'qitilishi nafaqat texnik ko'nikmalarni rivojlantirishga, balki o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, problemalarni hal qilish qobiliyatini va kelajakda ilmiy va texnologik ishlanmalarni amalga oshirishga tayyor bo'lishiga ham yordam beradi. Shunday qilib, bu bo'limning metodikasi o'quvchilarga hozirgi davrning texnologik talablariga javob bera oladigan bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirishda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa. Kompyuter bilan tanishuv bo'limining o'qitish metodikasi, texnologiyalarning o'sib borayotgan roli va ularga bo'lgan talabning oshishiga javoban, o'quvchilarga kompyuter bilimlarini berish va ularni texnologik jarayonlarga tayyorlashga qaratilgan. Bu metodika o'quvchilarga kompyuter texnologiyalarini amaliyotda qo'llash, muammolarni yechish va kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu bo'limni o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash, interaktiv usullar va zamonaviy o'quv materiallaridan foydalanish, o'quvchilarning muvaffaqiyatli ta'lim olishiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Xoshimov A. Informatika va kompyuter texnologiyalari. Toshkent: "O'qituvchi" nashriyoti 2019-y.

2. Karimov T. O'quv jarayonida interaktiv metodlarni qo'llash. Toshkent: "Iste'dod" nashriyoti. 2021-y.
3. Ubaydullaeva N. Kompyuter texnologiyalari va ta'lim. Samarqand: "Samarqand universiteti" nashriyoti. 2020-y.
4. Smith, J. Teaching Computer Science: A Practical Guide. London: Academic Press. 2018-y.
5. Robinson, P. Pedagogical Approaches to Teaching Information Technology. New York: Routledge. 2017-y.
6. Нормуродова, Садокат. "РАЗВИТИЕ ВОООБРАЖЕНИЯ И НАВЫКОВ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ 1-ГО КЛАССА ПРИ ОБУЧЕНИИ АЛФАВИТУ С ПОМОЩЬЮ ПРОГРАММЫ SCRATCH." Предпринимательства и педагогика 3.3 (2024): 144-150.
7. Farrux Qodirov. Zamonaviy trenajyor va simulyatsiya qiluvchi dasturlarning hozirgi kundagi ahamiyati. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
8. Farrux Qodirov. BUSINESS INNOVATION MODEL OF INCOME AND COSTS FROM THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1